

МАРИНА ТА СЕРГІЙ
ДЯЧЕНКИ

Світи Марини та Сергія Дяченків

Фантастичний роман

Харків
«ФОЛІО»
2017

СТРАТА

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

* * *

На повороті, де дорога виписувала петлю над самим урвищем, Ірена зупинилася. Вийшла з машини, щоб подивитися на туман.

Провалля починалося відразу ж за смугастими стовпчиками дорожньої розмітки. На дні провалля залягла густа хмара — щільна, струмениста, що повільно перетікала сама в себе. Сірі пасмуги, піднімаючись над краєм, танули в променях вранішнього сонця, — крізь розпливчасті клапті проступали гори, далекий ліс, череп'яний дах маленької кав'ярні, до якої ще десять хвилин їзди...

З-за повороту обережно — а в цих горах усі їздять обережно — витнувся синій легковичок. Побачивши на узбіччі Ірену, пригальмував, зупинився; з-за керма вибрався лисуватий чоловік — Ірені він видався начебто знайомим. (Утім, у цих місцях усідесь колись зустрічаються — людей не так-то вже й густо.)

— Вам допомогти? Щось із машиною?

Над осілими клаптями туману, змахуючи крилами, розмірено летів білий птах. Ліс проступав, виднілися пагорби, ніби недбало накинута розмаїта шаль.

— Е-е-е... Вибачте, що встряв...

Вона опам'яталася:

— Ні-ні... дякую. З машиною все гаразд.

Чоловік нерішуче тупцявся на місці. Мабуть, уже картав себе за миттєвий порух, не хотів видатися нав'язливим.

Туман танув. Вже проступали валуни на дні провалля і струмок між ними.

— Дякую, — повторила вона ще раз, думаючи про своє.

— А знаєте... — несподівано мовив чоловік, простеживши за її поглядом. — Кажуть, є така прикмета...

На червоний дах кав'ярні лягло сонце, і черепиця заяскріла, ніби мак.

— Так от, кажуть, — чоловік кашлянув, — що коли отак на безлюдді довго вдивлятися в густий туман, можна побачити силует Твор-

ця. Він просувається в тумані, як у хмарі... Ви часом не його сподіваєтесь уздріти?

Ірена слухала машинально. Між тим раптом страшенно захотілося кави. Вона уявила маленьку порцелянову чашечку з петелькою ручки, такою крихітною, що лиш двома пальцями можна взятися...

А до кав'ярні — ой-йой-йой — ще десять хвилин дороги...

— Вибачте, — нахилив голову чоловік, і через секунду за спиною Ірени загурчав мотор його синього легковичка.

— Я просто люблю це місце... — мовила Ірена мрійливо в порожнечу. — Гарно, правда?

Синя машина віддалялася, виляючи хвостом вихлопів. Мабуть, на знак згоди.

* * *

Кафедра філології з адміністративними кабінетами містилася в центральному корпусі — старовинному і просторому, з кам'яними гарп'ями при фронтоні. Ірені збридлились оті гарпії, щось вони навіювали...

Вона таки спізнилася на десять хвилин. Завідувачка кафедри демонстративно подивилася на годинник:

— О, пані Хміль, як завжди, вчасно...

Ірена не відповіла. Сіла в кутку біля столу, дістала записник і почала бездумно креслити щось ручкою на сторінці.

— ...Підсумки нинішньої сесії дозволяють зробити висновки про...

Завідувачка кафедри, доглянута блондинка з головою в крутих кучерях, схожа була на великого породистого пса, голос мала глибокого тембру, а розум тверезий і раціональний. Із покоління в покоління студенти передавали одне одному її незмінну кличку — Карателька. Ірена знала: нехай будучи хоч при смерті, але студент (якщо не помре до початку найближчої сесії) — з останніх сил приповзе до неї на лекцію, страхаючись жорстоких санкцій...

Половина невдах, що вилетіли з університету після першого ж триместру, з цілковитими підставами могли дякувати за це пані Карательці. Щодо кафедри, то ті, хто всидів на ній протягом останніх п'яти років, давно вже змирилися із вічною гризнею на засіданнях.

Ірена водила ручкою по чистому аркушу. Крізь бліду сітку клітинок проступали контури замку — половина веж обрушилась, і над донжоном здіймалися язики полум'я. Облога вежі, таран гатить у браму, полчища варварів лізуть по стінах...

Темпераментний монолог Карательки змінився ядучою тирадою довгого, як жердина, професора східної літератури; конфлікт спалахнув, як купа соломи, Ірена досадливо скривилася.

— ...Адже за подачу робіт на конференцію відповідали саме ви! І як зрозуміти, що я і мої студенти дізналися про неї за тиждень, в той час як ваші встигли підготувати три розгорнуті доповіді?!

Ірена відірвала погляд від пожежі коло воріт.

У просторій кімнаті кипіли пристрасті. Кволі гілочки кімнатного лимонного дерева заснував дрібненький виснажений павучок, а у професора східної літератури вже трусилися губи і летіла з рота слина. Ірені здалося, що між професором і Карателькою яскріє вольтова дуга:

— ...Ви все сказали? Я питаю, ви все сказали? Може, ви якийсь час помовчите?!

У порівнянні з бойовиськом на кафедрі картинка облоги здалася блідою, геть позбавленою життя, несправжньою. Ірена прималювала в куточку ще й шибеницю з порожньою петлею — моторошна картинка набула якогось опереткового вигляду. Відсунувши зошит, Ірена перегорнула сторінку.

— ...Ось хоча б і наша пані письменниця...

Ірена зсунула брови. Помовчала, розглядаючи чистий аркуш; підвела погляд. Усі присутні чомусь втупилися в неї — тільки професор, ухопившись за грудину, дивився у вікно. Напевно сподівався, що пейзаж за вікном здатен його якимось заспокоїти.

— Ось кому я заздрю, — з іронічною ноткою протягла Карателька. — Це, панове, у нас нерви. Все це лише нас стосується. А у пані Хміль — зовсім інші інтереси. І якщо якогось прикметного дня весь наш інститут згорить к бісу — наша мрійниця може цього навіть і не помітити...

Ірена уявила собі язика полум'я над адміністративним корпусом. Облогова вежа на клумбі, таран збиває гарпій біля входу, закіптюжені рятувальники, що падають під безжальним канчуком пані Карательки...

— Панове, — огрядна жінка-доцент постукала по циферблату ручного годинника. — Може, час закруглятися?..

А коли члени кафедри, полегшено зітхнувши, хутко висипали в коридор, Ірені спала на думку колюча і дотепна відповідь.

* * *

— Ірено, ви мене підкинете? — запитав професор східної літератури. Він жив на околиці університетського містечка і зазвичай напрошувався до Ірени в попутники.

— Ох, як я ненавиджу стервозних жінок, Ірено! О, як я їх ненавиджу... Моя перша дружина була з таких... Знаєте пісеньку: «відкіля беруться стерви — із гарнесеньких дівчат»?.. Але тим приємніше бачити поруч жінку, яка... обережно, автобус!!

У професора була кепська звичка — він повсякчас підказував Ірені, як вести машину. Шпарко сіпався на сидінні та злякано попереджав про неминучу ймовірну небезпеку.

Автобуси вивернули з-за рогу — їх було три. Біля воріт гуртожитку їх чекало юрмисько: купою звалені впоперек тротуару рюкзаки перегороджували дорогу пішоходам, а збуджені студенти галасливо і привітно махали барвистими спортивними шапочками.

— У молоді канікули... — заздрісно зітхнув професор.

Ірена пригальмувала.

Прогуляти лекцію пані Хміль — то було серед студентів звичайним ділом, зате і радість, із якою зазвичай вітали Ірену, була абсолютно щирою. Вибравшись із машини, вона відразу ж опинилася в колі хлопців, котрі, відтіснивши дівчат на задній план, жартівливо змагалися за право поцілувати Іренину руку.

— Вітаємо! Вітаємо!

— Пані Ірено, їдьмо з нами!

— Пані Хміль, дозвольте привітати...

Вона, звичайно ж, не встигала відповісти всім одразу — роздавала кивки та усмішки. Збудження потроху спало, кільце хлопців навколо Ірени порідшало, і через кілька хвилин вона залишилася в товаристві двох давніх шанувальників (імен вона, на свою прикрість, ніяк не могла згадати).

— Пані Хміль, — нерішуче втрутився високий худий юнак в окулярах. — А можна ваш автограф?.. Я спеціально за журналом ганявся... Отим, де ваша повість...

Вона зніяковіла, як завжди, коли студенти згадували її публікації. Кивнула.

— А чи скоро вийде книжка?.. Скажіть, будь ласка, пані Хміль... — студент зам'явся. — Чому у вас завжди все так сумно закінчується?

— Та невже? — вона всміхнулася, приховуючи збентеження. — Герой загинув — звичайно, шкода, але ж він знав, на що йде...

Хлопець почервонів:

— Річ не в тім... Погано, що його дівчина вийшла заміж за барона. Кепсько, що... ну, загалом, це...

— Ви свідомо... м-м-м... деформували образ романтичної легенди? — втрутився інший, широкоплечий і міцний, але з дитячим кругловидим обличчям.

— Абсолютно свідомо, — вона подивилася круглоovidому в вічі, але він не збентежився під цим поглядом, по-дорослому стиснувши губи:

— Отже, це... руйнування романтики, заземленість... Може, це суто творчий підхід?

Вона замислилася.

Молодь товпилася навколо автобусів, двох студентів хтось уже смикав за рукав, їх гукнули; в її авто нетерпляче вовтузився професор.

— Ми поговоримо про це... в майбутньому триместрі, — вона кивнула і сіла за кермо. — Вдалих канікул...

— І вам нехай щастить, пані Хміль!.. Пишіть іще!..

— Наївні хлопчакки, — сказав професор, коли автобуси зникли з очей. — Одружаться, тоді кожного ухопить стерва — і стануть вони, як усі... Але ж, панно Ірено!. Коли я розкриваю книжку — я хочу відпочити, хочу релаксу... А стерв і в житті достобіса...

— Не треба було з нею зв'язуватися... — спокійно сказала Ірена, згадавши Карательку.

— Ні, не те... Знаєте, чому я не можу читати ваших оповідань? Бо коли дама з криноліном, а лицарі в кольчугах і з мечами — це спокуслива казка, Ірено. З іншого, так би мовити, світу... світоустрою... У кожного це з дитинства — лісові духи, гноми там різні, лицарські турніри, жорстокі бойовиська... любов... А не убогі побутові розбірки з наперед відомими наслідками.

— Я подумаю, — сказала вона. І це не була відмовка — вона справді збиралася подумати, а як її думки стикувалися зі словами професора — то вже буде видно...

— Ви тільки не ображайтеся...

Вона пригальмувала перед професорським будинком.

— Ох, спасибі, Ірено... Творчих вам успіхів! Але не завадить хоч трошки відпочити на канікулах...

— Навзаєм. Дякую.

Професор вже відчинив дверцята. Затримався, наче роздумуючи.

— Ірено... Ви даремно гадаєте, що всі чоловіки на світі — самозакохані егоїсти.

— Я поду... — почала вона звично, але схаменулася: — Я зовсім так не думаю...

Професор недовірко похитав головою:

— Знаю... Ну, що ж. До побачення.

